

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Kontakt saksbehandler
Bjørn Mo, 51568909

Uttalelse med innsigelse - høring av søknad konsesjon og områderegulering - Bjerkreim - Moifjellet vindkraftverk - konsesjonsbehandling

Statsforvalteren har vurdert saken etter de nasjonale og vesentlige regionale interesser vi er satt til å ivareta. Vi har følgende innsigelser til områdereguleringen og konsesjonen:

- Innsigelse fordi Moifjellet, med sin topografi, har en stor verdi som forflytnings- og spredningskorridor for arter og at OED sine vurderinger fra 2012 fremdeles gjør seg gjeldende.
- Innsigelse på bakgrunn av mangelfull utredning av naturmangfold.
- Innsigelse på bakgrunn av de negative konsekvensene for fugl og flaggermus, med særlig fokus på tre arter unntatt offentlighet.
- Innsigelse på bakgrunn av utbyggingen sine negative konsekvenser for landskap av nasjonal og vesentlig regional interesse, og områder verdsatt som svært viktig eller viktig friluftslivsområde.
- Innsigelse på vannmiljø av hensyn til mulige konflikten med rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, utilstrekkelige avbøtende tiltak for vannmiljø, mulige feilvurderinger og mangler i KU for vannmiljø.
- Innsigelse til adkomstvei i Bjerkreim kommune som følge av påvirkning på vannmiljø og art unntatt offentlighet.

Vi har følgende innsigelser til områdereguleringen:

- Innsigelse til bestemmelse som åpner for overskridelse av grenseverdier for støy.
- Innsigelse knyttet til masseuttak og massedisponering.
- Innsigelse til manglende ivaretagelse av karbonrike areal i bestemmelser og plankart.

Olje- og energidepartementet (OED) sine argumenter for avslag på Moifjellet vindkraftverk i 2012 gjør seg fremdeles gjeldende. Det må også vektlegges at OED gjorde en samlet vurdering av en rekke vindkraftanlegg i 2012. Den økte nytten av ny utbyggingsløsning som Statkraft presenterer kan etter vårt skjønn ikke forsvare de mange negative konsekvensene som en utbygging vil medføre. Det er også en svakhet at søknaden er sendt før man vet om en utbygging av Moifjellet vindkraftverk også medfører utbygging av Mellomstrand vindkraftverk, med de ekstra konsekvenser det medfører.

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	3
Nasjonale føringer	4
Vår vurdering.....	4
Statsforvalteren i Rogaland sin vurdering av Statkraft Vind Utvikling DA sine planer	4
Om oppdatert utbyggingsløsning gir økt fornybar kraftproduksjon	5
Om færre turbiner gir redusert kollisjonsrisiko	6
Om oppdatert kunnskapsgrunnlag viser at konflikt med rovfugltrekk er lavere enn tidligere antatt	7
Om økt kunnskap fra erfaring og forskning om avbøtende tiltak i andre vindkraftverk, samt teknologiutvikling innen kamera- og radarløsninger mulighet for å redusere kollisjonsrisiko ytterligere.	9
Er konsekvensene godt nok utredet?	9
Om naturtyper	10
Om arter	14
Fugler og flaggermus.....	14
Landskap og friluftsliv	15
Landskap	15
Friluftsliv	16
Konklusjon	17
Vannmiljø	18
Bjerkreimsvassdraget som et vernet vassdrag	18
Utilstrekkelige avbøtende tiltak for vannmiljø	20
Mulige feilvurderinger i KU for vannmiljø	21
Mangler i KU for vannmiljø	22
Konklusjon	23
Adkomstvei	23
Helse/forurensning.....	24
Støy	24
Skyggekast	24
Masseuttak	25
Klima/myr	26
Beredskap	26
Om Bjerkreim kommune sin økonomiske situasjon	26
Innsigelser.....	27
Konklusjon	27

Bakgrunn

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Bjerkreim kommune har mottatt søknad om anleggskonsesjon og planforslag til områderegulering for et vindkraftverk med nettilknytning, på Moifjellet i Bjerkreim kommune, Rogaland fylke. Tiltakshaver i saken er Statkraft Vind Utvikling DA.

Høringen gjennomføres i samarbeid mellom NVE og Bjerkreim kommune. NVE avgjør konsesjonsspørsmålet etter energiloven, mens Bjerkreim kommune behandler reguleringsplanen etter plan- og bygningsloven.

Gjennom høringen ønskes det først og fremst innspill til:

- Hva mener du/dere om Statkraft Vind Utvikling DA sine planer?
- Er konsekvensene godt nok utredet?
- Forslag til justering av planene for å redusere negative virkninger av tiltaket

Klager på NVEs konsesjonsvedtak om 7 vindkraftverk i Bjerkreim, Time, Hå og Gjesdal kommuner i Rogaland ble behandlet av Olje og energidepartementet (OED) i vedtak av 05.07.2012.

I brevet konkluderte OED med følgende for Moi-/Laksesvelafjellet vindkraftverk:

«Basert på de omfattende konsekvenser en utbygging kan få blant annet for rovfugl, landskap og tap av areal uten inngrep, har departementet etter en samlet vurdering kommet til at Moi-/Laksesvelafjellet ikke kan meddeles konsesjon. Departementet har konkludert med at mulige konsekvenser for rovfugltrekk, herunder stor kollisjonsfare, ikke samsvarer med forvaltningsmålene i nml. § 5, jf. § 9.

Den samlede avveining som er foretatt, innebærer at Olje- og energidepartementet opprettholder konsesjonene til Bjerkreim, Skinansfjellet og Gravdal vindkraftverk. Klagen med planendring for Stigafjellet vindkraftverk tas til følge. Avslaget på Ulvarudla vindkraftverk opprettholdes, men det gis konsesjon til den nedskalerte prosjektet Måkaknuten. Avslaget på Brusali-Karten vindkraftverk opprettholdes. Klagen på Moi-/Laksesvelafjellet tas til følge og det gis ikke konsesjon til dette prosjektet.

Til sammen innebærer departementets vedtak at det gis konsesjon til vindkraftprosjekter med en samlet installasjon på inntil 426 MW, tilsvarende en årlig produksjon på om lag 1,3 TWh.»

Nå søker Statkraft på nytt om utbygging av Moi- Laksafjellet og skriver blant annet i sin søknad av 2026:

«Oppdatert utbyggingsløsning gir økt fornybar kraftproduksjon i tillegg til at færre turbiner gir redusert kollisjonsrisiko. Videre viser oppdatert kunnskapsgrunnlag at konflikt med rovfugltrekk er lavere enn tidligere antatt. I sum mener Statkraft dette gir grunnlag for ny vurdering. I tillegg gir økt kunnskap fra erfaring og forskning om avbøtende tiltak i andre vindkraftverk samt teknologiutvikling innen kamera- og radarløsninger mulighet for å redusere kollisjonsrisiko ytterligere.»

Nasjonale føringer

I Meld. St. 11 (2021–2022) Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020–2021) Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser, klargjør regjeringen ambisjonene og prioriteringene sine i energipolitikken. Regjeringen vil føre en energipolitikk som bidrar til økt verdiskaping og innfrir Norges internasjonale klimaforpliktelser. Dessuten legger statlige planretningslinjer for klima og energi opp til økt produksjon av fornybar energi:

«4.3 g Kommunene bør legge til rette for mer fornybar energiproduksjon og avklare behovet for areal til vindkraft og solkraft.».

Samtidig understrekes det at energi bør vurderes i en regional sammenheng, og at anleggets påvirkning på omgivelsene er viktige faktorer. I stortingsmeldingen «Bærekraftig bruk og bevaring av natur» (Meld. St. 35 [2023-2024]) er et hovedmål for regjeringen at fornybare energiresurser blir forvaltet på en god, langsiktig og bærekraftig måte. Regjeringen vil fremme en effektiv, klima- og miljøvennlig og sikker energiproduksjon og sikre en bærekraftig forvaltning av naturen, og understreker at det er viktig at utbyggingen av fornybar kraft tar hensyn til klima- og miljøverdier av nasjonal og vesentlig regional interesse. Det legges også vekt på at det må gjøres viktige avveininger ved utbygging av fornybar energi på grunn av store arealinngrepene, og det er viktig å finne de beste løsningene basert på en helhetlig avveining av miljøhensyn og andre samfunnshensyn.

Hensynet til omgivelsene beskrives videre i «Bærekraftig bruk og bevaring av natur – norsk handlingsplan for naturmangfold» (Meld. St. 24 [2023-2024]) i kap. 5.4.2, «Prinsipper for bærekraftig arealforvaltning». Disse prinsippene understreker viktigheten av at man i så stor grad som mulig unngår negativ påvirkning på natur gjennom å unngå ny utbygging der man kan. Videre i hierarkiet er begrensning av påvirkning, deretter kompensasjon som siste utvei.

Jf. rundskriv T/2-16 skal innsigelsesmyndigheten gjøre en avveining mot andre samfunnsinteresser, før det fattes konklusjon om å fremme eller ikke fremme innsigelse. Siden innsigelse bare skal vurderes der det er nødvendig for å ivareta nasjonale og vesentlige regionale klima- og miljøinteresser, skal det være en høyere terskel for å fremme innsigelse mot en plan som legger grunnlag for tiltak som vurderes å være av vesentlig samfunnsnytte, enn for tiltak som vurderes som mindre samfunnsnyttig. Der innsigelse likevel fremmes mot et tiltak som vurderes å ha vesentlig samfunnsnytte, må innsigelsesmyndighetens interesseavveining synliggjøres i beslutningen.

Vår vurdering

Statsforvalteren i Rogaland sin vurdering av Statkraft Vind Utvikling DA sine planer

Statsforvalteren i Rogaland vurderer at saken sin historikk er sentral i denne saken. I 2012 gjorde OED en samlet vurdering syv vindkraftverk i dette området. Det ble da gitt tillatelse til en stortilt utbygging av disse heiområdene, der det samtidig ble gitt avslag i de mest sårbare områdene.

Ettersom Statkraft på nytt søker om å bygge ut et vindkraftverk i dette området, der OED fattet vedtak om avslag i 2012, vurderer Statsforvalteren at det er en høyere terskel enn vanlig for å tillatte en slik utbygging. Fordelene målt opp mot ulempene må vært betydelig endret til det bedre siden 2012 dersom man skal gi konsesjon. Vi starter derfor med å vurdere Statkraft sin hovedbegrunnelse for at utbyggingen stiller seg annerledes nå enn i 2012.

Om oppdatert utbyggingsløsning gir økt fornybar kraftproduksjon

Shell WindEnergy søkte i 2007 om å bygge vindkraft på Moi-/Laksesvelafjellet. Det ble søkt om en installert effekt på inntil 180 MW og en årlig produksjon på 540 GWh. Etter NVEs konsesjonsvedtak, med en reduksjon i utbygd areal, fikk Moifjellet vindkraftverk en installert effekt på 150 MW og en årlig produksjon på om lag 500 GWh.¹

I høringsbrevet til NVE og Bjerkreim kommune vises det nå til en installert effekt på inntil 285 MW og årlig energiproduksjon inntil 900 GWh. Vi har sett på tallgrunnlaget for beregningene. Dersom tall fra Mellomstrand vindkraftverk brukes som argument for utbygging, i en søknad som kun omhandlet utbygging av Moi-/Laksesvelafjellet, er dette noe uheldig.

I søknad om konsesjon for Moifjellet vindkraftverk skriver Statkraft blant annet:

- «Søknaden omfatter inntil 38 vindturbiner, med totalhøyde til vingetipp på inntil 200 meter. Samlet installert effekt har en øvre ramme på 285 MW.

(...)

Søknaden beskriver forventet utfallsrom for anlegget, inkludert nødvendig fleksibilitet for de neste fasene. Eksempel på utbyggingsløsning med 235 MW installert effekt gir en forventet årlig produksjon av fornybar energi i området 850–900 GWh, tilsvarende årsforbruket til over 50 000 boliger. Det søkes om en øvre ramme for installert effekt som er høyere enn utbyggingsløsningen som er presentert for å ta høyde for teknologiutvikling fram mot endelig valg av turbin, uten at dette skal endre på omsøkt totalhøyde.»

- «De ytre rammene for Moifjellet vindkraftverk er gitt ved planavgrensningen, maks antall turbiner på 38, øvre totalhøyde på turbiner på inntil 200 m, og øvre grense for installert effekt på 285 MW gitt tilgjengelig kapasitet i nettet (260 MW er bekreftet og reservert til Moifjellet Vindkraftverk).»
- «I tillegg er Statkraft i dialog med Lnett og Statnett om reservering av ytterligere 25 MW for å ta høyde for en utvidet utbyggingsløsning i Mellomstrand vindkraftverk, som ble meldt 12.2.2025.»
- «Moifjellet vindkraftverk er et prosjekt som Statkraft har konsesjonssøkt tidligere. Det var naturlig for Statkraft i oppstarten av prosjektet å ta utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget fra tidligere utviklingsarbeid og oppdatere dette med bakgrunn i oppdatert kunnskap og teknologiutvikling.

Da prosjektet startet opp, ble det gjort med utgangspunkt i opprinnelig planområde. Potensialet innenfor dette området ble vurdert til 31 turbiner med en samlet kapasitet på 200 MW. Tidlig i prosessen ble planområdet utvidet med et område i sør. Med utvidelsen ble det totale potensialet vurdert til 40 turbiner med en samlet kapasitet på 260 MW.

(...)

Hele tiden har antall turbiner ligget i området 30–40 turbiner. I konsesjonssøknaden er det søkt om en øvre ramme på 38 turbiner og en maksimal ramme på 285 MW som også inkluderer inntil 25 MW i Time kommune. Eventuell produksjon i Time kommune er en utvidelse til Moifjellet vindkraftverk, men følges opp i en egen plan- og konsesjonsprosess, Mellomstrand vindkraftverk.»

¹ NVE. (2026, 14. august). Moi-/Laksesvelafjellet vindkraftverk.

<https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=41&type=A-1>

Statsforvalteren har i denne saken ikke den fulle oversikten, og vi skal være forsiktige med å trekke for klare konklusjoner basert på dette grunnlaget. For oss virker det likevel som at planen per dags dato er 260 MW kapasitet for Moifjellet og 25 MW kapasitet for Mellomstrand vindkraftverk. I opprinnelig planområde har Statkraft vurdert at potensialet er en samlet kapasitet på 200 MW. Kapasiteten på 260 MW som det søkes om for Moifjellet inkluderer da et betydelig større planområde og med større inngrep enn hva som var tilfellet i 2012.

Vår konklusjon basert på dette er at oppdatert utbyggingsløsning gir økt fornybar kraftproduksjon, men at en vesentlig andel av den økte produksjonen kommer som følge av utvidet planområde og større inngrep.

Vi tar utgangspunkt i det Statkraft skriver i sitt dokument *B2: Miljø og samfunn fagrapporter*, om at en total installert effekt på omkring 260 MW gir en årlig produksjon på omkring 850 GWh, noe som tilsvarer årsforbruket til ca. 53 000 husstander. Oppdatert utbyggingsløsning gir dermed strøm tilsvarende årsforbruket til ca. 19 300 flere husstander, sammenlignet med søknaden i 2007. Men det det totale arealbeslaget har også økt.

Om færre turbiner gir redusert kollisjonsrisiko

Statkraft skriver i sin søknad «Antallet turbiner er redusert fra 47-48 til inntil 38, noe som gir et mindre arealinngrep samt forventet redusert risiko for fuglekollisjoner (Dahl m.fl., 2015).»

Statsforvalteren forventer også at kollisjonsrisikoen er redusert når antall turbiner reduseres fra 47-48 til inntil 38, særlig for fugl generelt. Men vi skulle gjerne sett at søknaden tar for seg hvor stor denne forskjellen er vurdert til å være.

Vi finner blant annet følgende konklusjon i en rapport² som har sett på kollisjonsrisiko med store moderne vindturbiner:

«The results reported in this paper indicate that collision risk of birds with larger multi-MW wind turbines is similar to that with smaller earlier-generation turbines, and much lower than expected based on the large rotor surface and high altitude-range of modern turbines.»

I diskusjonen til denne rapporten skrives det at lokale fugler, som ofte er mest utsatt for å dø i kollisjon med vindturbiner, hovedsakelig næringssøker og forflytter seg i høyder under rotorbladene. Dette kan forklare at dødeligheten ikke går opp når vindmøllene blir større. Rapporten tar for seg mange fuglearter, inkludert småfugler. Samtidig vises det i rapporten også til at enkelte arter med rovfugl er særlig utsatt for kollisjon. Rapporten skriver avslutningsvis at forholdet mellom størrelse på turbin og kollisjonsfare må undersøkes nærmere før man kan gjøre tydelige konklusjoner.

Man finner også undersøkelser som tyder på at større turbiner kan gi økt dødelighet:³

«På Frøya ble det registrert 20 kollisjons drepte havørn over fem år, tilsvarende fire individer i året.⁷ Dette innebærer at om lag 100 havørn kan bli drept i løpet av anleggets levetid.

² Krijgsveld, K. L., Akershoek, K., Schenk, F., Dijk, F., & Dirksen, S. (2009). *Collision risk of birds with modern large wind turbines*. *Ardea*, 97(3), 357-366. <https://doi.org/10.5253/078.097.0311>

³ Dahl, E. L. (2026). *Midtnorske vindkraftverk kan drepe over 1000 havørn*. *Vår Fuglefauna*, 49(2).

Kollisjonsraten per MW er rundt 40 prosent høyere enn på Smøla, muligens på grunn av større turbiner. Områdene er ellers veldig like, begge områdene har svært høy tetthet av havørn.»

Etter vår vurdering er det sannsynlig at argumentet med at færre turbiner gir redusert kollisjonsrisiko, er korrekt. Vi stiller samtidig spørsmål til hvor vesentlig denne forskjellen er og om det bør gi utslag for hvordan utbygging av vindkraft på Moifjellet stiller seg i 2026, kontra i 2012.

Om oppdatert kunnskapsgrunnlag viser at konflikt med rovfugltrekk er lavere enn tidligere antatt

Statkraft begrunner dette i søknaden med at «Senere undersøkelser av rovfugltrekket viser at det går på bred front, med lavere tetthet over planområdet og større tetthet nærmere kysten sør og vest for planområdet.»

Statsforvalteren kan ikke se at dette er en begrunnelse for hvorfor planen stiller seg særlig annerledes enn i 2012. Etter vår vurdering var dette kjent kunnskap også da OED avgjorde klagen:

«Fagutredningene konkluderer med at det går et bredt trekk av rovfugl i influensområdet. Trekket omfatter et stort område, og samlet antall fugl er meget stort. Tettheten av rovfugl vurderes imidlertid ikke som spesielt stor. Tellingene høsten 2011 tyder på at konsentrasjonen av trekkende rovfugl er størst vest for planområdene for vindkraftverkene. I følge Ambio understreker dette inntrykket fra undersøkelsene Tysse gjorde i 2007.

Departementet finner at Moifjellet er i en særstilling når det gjelder topografi. Under de siste tellingene var rovfugl som flyr i sone 2 (100 meters høyde) registrert i flertall i dette planområdet. Disse er potensielt svært kollisjonsutsatt med turbinene.

Ut i fra tellingene i 2011 peker ikke Moifjellet seg særskilt ut når det gjelder tetthet av observert rovfugl. Det er påpekt mange problemer med metodene og at resultater er beheftet med flere feilkilder. Eldre tellingene (2004-2007) viser derimot en tendens til større tetthet av rovfugl ved høydedragene i planområdet til Moi-/Laksesvelafjellet og Brusali-Karten enn de andre prosjekter. Spesielt er høyderyggen Moifjellet-Brusaknuten-Karten utpekt som et viktig funksjonsområde for flere rovfuglarter, der det lett oppstår termikkoppdrift og oppvinder. Dette var tydelig undertellingene i 2007. Av tilleggsutredningen fra mai 2009 konstateres det at det var grunnlag for å hevde at høydedraget er et sentralt område for trekket av rovfugl i undersøkelsesområdet. I utredningen pekes det på at de tilgrensende dalganger på nord- og sørsiden av platået sannsynligvis også har en god tetthet av rovfugl. Det går frem at det ikke var noen andre høydedrag i planområdene som utmerket seg på samme måte som Moifjellet-Karten.»

Også i den nye søknad skriver Statkraft selv at Moifjellet peker seg ut topografisk:

«Kunnskapsgrunnlaget tilsier at trekket foregår på en bred front, det er ikke markerte flaskehalser eller ledelinjer i landskapet som gir arealer som kan trekkes fram som spesielt viktige korridorer i trekket. Det er imidlertid terrengformer på og ved Moifjellet som gir midlertidige «oppstuvninger» av rovfugl når vind- og/eller solforhold gir særlig god oppdrift.»

Argumentasjonen med at konflikten med rovfugltrekk er lavere enn tidligere antatt må eventuelt begrunnes bedre i søknaden. Statkraft begrunner dette med lavere tetthet, noe vi tolker som antall rovfugl. I Ecofact rapport 1034 kommer det frem at:

«Registrerte timerater for rovfugler i telleområdet for Moifjellet var ca. **13 % høyere** (5,27 mot 4,63) enn under første forundersøkelse i 2011.» (egen utheving).⁴

Videre står det at:

«Desidert flest rovfugler ble registrert under tellingene den 17.9, med 131 i telleområdet for Moifjellet og 55 i telleområdet for Laksesselafjellet. Denne dagen var det relativt friske vinder fra Ø, noe som gav seg utslag i en del oppstuinger av rovfugler langs sør- og nordsiden av høydedraget Moifjellet-Laksesselafjellet.»

Dette viser at enkeltdager kan ha mye å si for tallene og at Moifjellet topografien gjør at området peker seg ut. Ecofact rapport 1128, med tall fra 2024, viser at tallene varier med sesong:

«Registrerte timerater for rovfugler i telleområdet for Moifjellet utgjorde høsten 2024 ca. 68 % (3,15/4,63) av timeraten under forundersøkelsene i 2011 og kun ca. 60 % (3,15/5,27) av timeraten i 2023.»⁵

I Ecofact rapport 1128 legger vi også merke til at innslaget av havørn og kongeørn, arter som blant annet er større og trives i områder med bedre termikk, ser ut til å være noe større på og ved Moifjellet/Laksesselafjellet enn andre områder i distriktet.

Videre er rovfuglkonsentrasjoner ved Moifjellet/Laksesselafjellet vurdert som landskapsøkologiske sammenhenger. Jf. Miljødirektoratet sin veileder M-1941(Konsekvensutredning av naturmangfold) skal påvirkningen vurderes til noe forringet, forringet eller sterkt forringet ut fra kriteriene vist i tabell 1.

Tabell 1. Et utvalg celler hentet fra påvirkningstabell naturmangfold (M-1941)

Registreringskategori	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Landskaps- økologiske sammenhenger	<i>Splitter sammenhenger/ reduserer funksjoner, men vesentlige funksjoner opprettholdes i stor grad.</i>	<i>Splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner reduseres.</i>	<i>Splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner brytes.</i>
	<i>Mindre alvorlig svekking av trekk/ vandrings- mulighet og flere alternative trekk finnes</i>	<i>Svekker trekk/ vandrings- mulighet, eventuelt blokkerer trekk/ vandrings-mulighet der alternativer finnes</i>	<i>Blokkerer trekk/vandring hvor det ikke er alternativer.»</i>

I rapport for naturmangfold har Multiconsult har vurdert at «Tiltaket forventes å påvirke trekket negativt, men ikke i alvorlig grad.» Dermed er denne satt til «noe forringet». Statsforvalteren mener at denne vurderingen er for dårlig begrunnet. Konsekvenser for rovfugl er et sentralt punkt i denne saken. Vi mener at konklusjonen for påvirkning er for lettvin og i for liten grad drøfter denne problemstillingen. Moifjellet skiller seg ut topografisk og rovfugler oppstues her. Hva vil skje med

⁴ Tysse, T. 2024. Undersøkelse av trekkende rovfugler i og ved planlagte Moifjellet vindkraftverk høsten 2023. Ecofact rapport 1034, 35 sider

⁵ Tysse, T. 2025. Oppfølgende undersøkelser av trekkende rovfugler i og ved planlagte Moifjellet vindkraftverk, høsten 2024. Ecofact rapport 1128, 34 sider.

rovfuglene etter en eventuell vindkraftutbygging? Vil de slutte å bruke dette området? Dersom de fortsatt bruker området fordi de tiltrekkes av termikkforholdene, hvor stor er faren for kollisjon ved utbygging på et slikt sted der rovfugler oppkonsentreres? Opprettholdes funksjonen i vesentlig grad slik at konsekvensen bare blir noe forringet?

Vi vurderer at Moifjellet fremdeles gjør seg gjeldende som et trekkområde med viktige landskapsøkologiske sammenhenger, slik OED også vektla i 2012. Etter vår vurdering skiller ikke saken seg nevneverdig fra 2012. Av hensyn til landskapsøkologiske sammenhenger/funksjonsområder, særlig med tanke på rovfuglkonsentrasjoner med stor verdi og rovfugltrekk fremmer vi **innsigelse** til planen og konsesjonssøknaden. Innsigelsen fremmes med bakgrunn i rundskriv T- 2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og energiloven § 2-2.

Innsigelsen går på intakte sammenhenger som har viktig funksjon som forflytnings- og spredningskorridor for arter. Vi legger også merke til at *«det ble registrert flest flaggermus i nedre deler av planområdet (MO-04 og M-05, se figur 4-16), men lokaliteten på toppen (MO-03) var den mest artsrike lokaliteten, i tillegg til at dette var det eneste stedet hvor den sterkt trua storflaggermus (N. noctula) ble registrert.»*

Om økt kunnskap fra erfaring og forskning om avbøtende tiltak i andre vindkraftverk, samt teknologiutvikling innen kamera- og radarløsninger mulighet for å redusere kollisjonsrisiko ytterligere.

Statkraft skriver i sin søknad at *«Kunnskapen om effektive tiltak for å hindre fuglekollisjoner er mye bedre i dag. Det har vært en stor utvikling innen både passive tiltak (kontrastfarge på blader og tårn) og aktive kamera- og radarstyrte systemer for stans av turbiner for å unngå fuglekollisjoner. Statkraft har lagt opp til et betydelig program for innhenting av data for å bestemme avbøtende tiltak med god effekt, og der redusert kollisjonsrisiko skal dokumenteres etter anerkjent metodikk.»*

Vi vurderer at det er positivt med økt kunnskap om tiltak som fungerer som avbøtende tiltak. Samtidig mener vi at avbøtende tiltak kommer i andre rekke, jf. tiltakshierarkiet. Det viktigste er å unngå å bygge i de viktigste områdene. I klageavgjørelsen i 2012 fant departementet at Moifiellet er i en særstilling når det gjelder topografi. Etter vårt skjønn kommer dette primært.

Hvilke avbøtende tiltak som skal iverksettes kommer heller ikke tydelig frem. Det virker som om det legges opp til å teste ut avbøtende tiltak i driftsfasen. Allerede i dag er det mange vindkraftverk i området, og det burde ikke være nødvendig å bygge ut nye vindkraftverk for å teste ut avbøtende tiltak.

Er konsekvensene godt nok utredet?

Statsforvalteren gav en uttale i brev av 17.06.2026 om mangler i konsekvensutredningen. Dette omhandlet i hovedsak utredninger på natur som var mulig å forbedre i kartleggingssesongen i 2026. Mange arter og artsgrupper er godt kartlagt. Men vi kommenterte likevel en rekke mangler. Blant annet er flere artsgrupper annonsert kartlagt i konsekvensutredningen, uten at vi kan se at dette har blitt gjort. Som vi skrev i vår tilbakemelding av 17.06.2026 er alternativet til kartlegging i mange tilfeller å gjøre en vurdering av «worst case», dvs. forutsette at de trua artene forekommer og at de vil bli sterkt negativt påvirket av tiltakene og implementere dette i konsekvensen etter M-1941. Dette gir et bilde på variasjonen i konsekvenser som kan forventes av tiltaket, og vil være en del av føre-var vurderingene.

En annen sentral mangel i konsekvensutredningen er at konsekvensgrad ikke er presentert uten avbøtende tiltak, nærmere omtalt i lengre nede i dette kapittelet. Vi vurderer heller ikke at konsulent har faglig grunnlag til å vurdere at å anlegge vindkraftverk med tilhørende infrastruktur i en naturtype (kystlynghei) av «svært høy kvalitet» og med «god» tilstand medfører en positiv konsekvens for naturtypen. Etter vår vurdering ser det også ut til at konsulent underslår berørt areal. Slike momenter gjør at vi opplever at KU og søknad gir grunnlag for å forvirre. Vi vurderer at reelle konsekvenser ikke belyses og har dermed ikke en tilstrekkelig tillitt til at konsekvensutredningen for naturmangfold gir et korrekt bilde av konsekvens.

På bakgrunn av mangelfull utredning av potensielt negative konsekvenser for naturmangfold (arter og naturtyper) fremmer vi **innsigelse** til planen og konsesjonssøknaden med bakgrunn i rundskriv T-2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og energiloven § 2-2.

Innsigelsen er generell, ettersom den omhandler hvordan konsekvensutredningen er presentert. Konsekvenser for arter og naturtyper er blant annet lett å overse når en skjønsmessig vurdering av avbøtende tiltak er bakt inn i konsekvensutredningen.

Vi fremmer også innsigelse til mangler i KU for vannmiljø, men denne innsigelsen er omtalt lengre nede i et eget kapittel for vannmiljø.

Om naturtyper

Rapporten gir inntrykk av at flere av de annonserte undersøkelsene ikke er gjennomført. Dette er særlig urovekkende med hensyn til arter, jf. kap. 0.1 andre avsnitt. Videre gir konsulent et positivt bilde av å anlegge et vindkraftverk med hensyn til naturtyper og skriver i rapporten at vindmølletiltaket vil ha en forbedrende effekt på kystlyngheien, en sterkt truet naturtype. Vi stiller noen spørsmål til premissene ved denne logikken. Etter vår vurdering benytter konsulent i stor grad anledningen til å overtale leseren istedenfor å overbevise. Det blir imperativt at både NVE og kommunen sikrer tilstrekkelige vilkår og regler om tiltak og oppfølging, slik at de lovnadene konsulent løfter frem blir realisert.

Kartlegging av naturtyper er gjennomført i tre ulike perioder av vekstsesong, og konsulent har brukt 18 feltdager, jf. tabell 2-1.

Naturtyper er en ensartet type natur med de levende organismene og miljøfaktorene som virker der. Sammen med KU ligger det en praktisk definisjon ved NiN 2.0 og Miljødirektoratet sin instruks for kartlegging av naturtyper til grunn. I forbindelse med vurdering av planlagt tiltak på naturtyper ser vi i all hovedsak på effekter på bakken. Det vil si at vi ser bort fra de eventuelle effektene vindmøllene har på naturtypene, sistnevnte blir eventuelt subtile og vanskelig å vurdere. Vindmøller vil derimot påvirke kulturlandskapet og opplevelsesverdier, men det vurderes i separate tema, jf. M-1941.

Av hensyn til naturtyper er det klart at tiltaket vil ha et vesentlig fotavtrykk på bakken, bare vegnettet internt er et stort arealbeslag, jf. 0.2 i KU:

«Internveier planlegges å utgjøre ca. 33 km, jordkabler vil anlegges i internveiene. Det vil bli anlagt transformatorstasjon, driftsbygg, masseuttak og midlertidige areal for rigg og mellomlagring.»

I tillegg kommer vegtrase inn til området på 2,1 eller 2,6 km, jf. 0.2.2 i KU. Konsulenten estimerer et arealbeslag på ca. 680 dekar i (anleggsfase, og ca. 370 dekar permanent endret, jf. 3.1 i KU.) De viser ikke hva som ligger til grunn for differansen. Er det slik at en veiskulder regnes som permanent eller midlertidig? Når vi ser på tallene som konsulenten oppgir bare for veg (vi tar ikke hensyn til oppstillingsplasser etc. i illustrasjonen), så er det snakk om 35 km. Dette tilsier om lag 10 m bredde i snitt. Ser vi på andre tilsvarende veg-nett så tilsvarer dette selve veidekket og kanskje en grøft. Derimot, så er det klart i terreng at det vil være behov for vegskuldre. En vegskulder vil kunne gi opphav til en annen økologisk tilstand enn det som var tilfellet før tiltak, og da er det en permanent endring selv om et vegetasjonsdekket kan etableres i etterkant av tiltak. Det er dermed knyttet vesentlig usikkerhet som ikke er rapportert om til fordelingen mellom permanent og midlertidig påvirkning.

Konsulent må gjøre rede for hvordan de har vurdert midlertidig og permanent, og de må legge til grunn at endringer i naturtype som følge av tiltak som permanent arealbeslag. En veiskulder blir en sterkt endret fastmark, jf. NiN.

Videre så leser vi at konsulenten legger vekt på naturtypene myr, naturbeitemark og kystlynghei. Kystlyngheien er en mosaikk av kystlynghei og nakent berg, i proporsjon 70 % og 30 % jamfør naturtyperegistrering av konsulent (se faktaark i naturbase). Naturbeitemark er å finne i utkanten av planområdet, og vi har ikke merknader til den, annet enn av hensyn til artsmangfold (beitemarksopp). At konsulenten legger vekt på disse naturtypene er å forvente gitt eksisterende kunnskap for planområdet.

I tiltaket er det lagt vekt på å unngå inngrep i myr, og for alle myrer i eksempelutlegget er dybden målt. Statsforvalteren er enig med konsulent i vektleggingen av myr som naturtype, selv om myrtypene i planområdet i mindre grad svarer til de rødlistede naturtypene som skal registreres, jf. Miljødirektoratet sin instruks. Årsaken til dette er at myrtypene som naturtyper i området gir en vesentlig økning i naturvariasjon og de har viktige økosystemfunksjoner for området. Derimot stiller vi oss undrene til forslag om skadebegrensende tiltak, jf. 0.6 i KU:

- *Unngå kjøring på myr i størst mulig grad i anleggsfasen. Dersom det ikke kan unngås, bruke matter/annen kjøreforsterkning. Ved kjøreskader må myra restaureres.*

og 3.4 i KU:

- *Unngå unødvendige inngrep i myr i form av kjøreskader, grøfting, gjødsling og endring i hydrologiske forhold. Myrer skal restaureres etter endt aktivitet ved evt. kjøreskader.*

Her impliserer konsulent at det kan være nødvendig å kjøre på myr utover planlagt trasé for veg. Dette gir en åpning for kjøring på myr mot at skade blir ordnet i etterkant. Statsforvalteren viser til M-1941 del 3 1.5.2 «*Eksempelvis er det ikke tilstrekkelig med en planbestemmelse som sier at "det bør så langt det er mulig ikke gjøres inngrep i naturtype X".*», og har **faglig råd** til NVE og kommunen om å legge inn strengere vilkår og regler enn det konsulent foreslår gjennom skadebegrensende tiltak. Videre lister konsulent opp at en skal unngå «unødvendig» grøfting, gjødsling ..., av myr. Her må det bli forklart hva som ligger i en slik gjødsling. Bruk av gjødsel på myr er ulovlig, så da må det bli forklart hva som gjør at dette kan være nødvendig.

Statsforvalteren etterlyser i så måte en mekanisme som gjør at en kan fange opp negativ utvikling i anleggsfase og driftsfase for naturtyper. Konsulent foreslår ingen oppfølging eller overvåkingsprogram for naturtyper, jf. 0.7 *Oppfølging og overvåkningsprogrammer* i fagutredning for

naturmangfold. Alle myrer som blir påvirket eller delvis påvirket av anlegget bør overvåkes for å kunne iverksette avbøtende tiltak om økologisk tilstand endres som følge av tiltak.

Kystlynghei

I planen så skal veganlegg mm. legges, så godt det lar seg gjøre, utenom myrflater. Det betyr at det meste av arealbeslagene skjer i kystlyngheiareal. Av registrert kystlynghei er om lag 70 % vegetasjonsdekket, jf. konsulent sin naturtyperegistrering (naturbase). Her viser vi til arealbeslag oppgitt av konsulent. I forbindelse med naturtyper vil det være relevant å få oppgitt et anslag på arealbeslag for de ulike naturtypene. Dette blir nødvendig når konsulenten setter opp et forslag til avbøtende tiltak som konsulent mener i sum medfører en positiv virkning for kystlynghei.

Som avbøtende tiltak nevner konsulent, jf. 3.4 i KU:

«Skjøtsel av naturtypen kystlynghei gjennom beiting og lyngbrenning, samt fjerning av fremmede bartrær. Statkraft har inngått avtaler med alle grunneierne innenfor planområdet om at Statkraft utarbeider skjøtselsplan og inngår avtaler med utøvere som kan utføre for eksempel lyngsviing.»

Det er positivt at Statkraft skal lage en skjøtselsplan, og har intensjon om å inngå avtale med utøvere av blant annet lyngbrenning. Derimot er dette alene ikke tilstrekkelig til å kunne telle som avbøtende tiltak. En intensjon om skjøtsel er ikke tilstrekkelig og en plan om hvordan en bør drive skjøtsel vil ikke være bindende for grunneier eller tiltakshaver. For at dette kan gjelde som avbøtende tiltak må NVE og kommunen knytte juridisk bindende vilkår og regler, jf. M-1941.

Videre stiller vi spørsmål til konsulenten sin faglige vurdering av påvirkning i KU som følge av foreslått skjøtsel som avbøtende tiltak. Konsulent hevder at det avbøtende tiltaket vil overkompensere de negative følgene av arealbeslaget knyttet til vindkraftverket, jf. noe positiv (+) NT4, NT6, NT11, NT12 og V1 (vegetasjon forekomst solblom og klokkesøte).

Figur 4-29. Deler av det urørte naturområdet i planområdet. Foto: LNL, Multiconsult.

Figur 1. Utklipp av figur 4-29 i Multiconsult sin fagutredning for naturmangfold.

For at en skal kunne oppnå «noe positiv (+)» påvirkning, jf. M-1941, så må tiltaket og skjøtselen medføre en forbedring av tilstanden. Ved befaring har konsulentens stadfestet tilstanden til naturtypen i området til å være av «svært høy kvalitet» med tilstand «god», jf. naturtyperegistreringen (NINFP2410158120). Tilstandsvariasjon er omtalt som «intakt semi-naturlig mark (1)» (7RA-SJ_1), dvs. at området brukes på en måte som opprettholder ekstensivt hevdpreg. Vi stiller spørsmål til hvordan en videreføring av dagens drift vil kunne bedre tilstanden til et areal som får topp karakter som kystlynghei, jf. konsulentens sine registreringer. Konsulenten legger til grunn et premiss i sin vurdering om at det ikke er drift av kystlyngheien i området.

I enkelte delområder i kant av planområdet kan det være varierende kvaliteter av kystlynghei, jf. konsulentens sitt notat. For at konsulentens skal kunne påstå at dette har en positiv effekt som overgår de negative effektene av arealbeslag sentralt i kystlyngheiområdet, så må de blant annet vise at arealene kan ha tilsvarende naturtypekvaliteter. De må vise at det er tilstrekkelige areal som restaureres gjennom avbøtende tiltak, med tilsvarende natur, som det som forringes. Det nærmeste vi får opplysning om er at det er et vesentlig arealbeslag, omkring 680 dekar blir påvirket gjennom tiltakene, hvorav omtrent 370 dekar blir permanent påvirket. En veifylling vil være en «sterkt endret fastmark» og det vil ta svært lang tid før dette går tilbake til en eventuell kystlynghei. For å kunne vurdere om tiltaket er positivt så må arealet som blir restaurert til kystlynghei være større enn arealet som blir påvirket. Vi kan ikke finne noen slik arealsamanstilling i KU. Derimot viser konsulent til et areal ved Moibakken med kystlynghei av svært lav kvalitet. Dette er et område på om lag 38 dekar. Om en restaurerer dette området, så vil en bare nå en 10-part av det permanente

arealbeslaget. Konsulenten må tydeligere dokumentere faktiske konsekvens av skjøtsel og sette dette opp i et reelt regnestykke for å vise at det er hold i deres påstand om «noe positiv (+)» konsekvens.

Slik KU'en framstiller observasjonene, kjent og ny kunnskap, så er det ikke grunnlag for at dette skal bli vurdert til «noe positiv (+)», dette blir en misvisende konklusjon og er bare egnet til å gi et feilaktig positivt inntrykk av tiltaket med hensyn til naturtyper.

Videre så minner Statsforvalteren igjen om at, jf. M-1941:

«Konsekvensgrad presenteres både med og uten avbøtende tiltak. Det er kun tiltak som er sikret gjennom plankart og bestemmelser, eller som er innarbeidet i det omsøkte tiltaket, som kan legges til grunn for vurdering av konsekvens.»

Vi kan ikke se at konsekvensgraden er presentert uten avbøtende tiltak. Dette blir særlig viktig da effekten av avbøtende tiltak ikke er tilstrekkelig dokumentert og trolig overvurdert. Videre for at avbøtende tiltak skal telle vil de måtte innarbeides som vilkår og regler. I vilkår må en også inkludere at de avbøtende tiltakene i seg selv sikres, i tillegg til at en oppfølging og overvåking av naturtyper sikres.

Statsforvalteren forventer at det foreligger en KU om naturmangfold til grunn for NVE og kommunen sin avgjørelse.

Om arter

Også for arter har konsulent presentert konsekvenser med avbøtende tiltak. Et tilfeldig eksempel fra konsekvensutredningen er en forekomst med solblom (sterkt truet) med svært stor verdi. Forekomsten ligger rett i senterlinjen der adkomstveien møter det prosjekterte interveinettverket. Forekomsten blir sterkt forringet, men *«det vil ikke påvirke forvaltningsmålet for arten. Påvirkningen kan forsøkes å minske ved å flytte forekomsten (jord med frø) til utenfor internvei nettverket i anleggsfasen.»* Påvirkningen er dermed vurdert til «noe forringet».

Dette blir et eventuelt kompenserende tiltak, dvs. nederst i tiltakshierarkiet. Foreslått tiltak vil ødelegge en bestand, for så å forsøke å gjenopprette en ny bestand et annet sted. Dette kan eventuelt gå som en bevaringsutsetting, jf. M-2542 (Miljødirektoratet 2023). Om det skal være en bevaringsutsetting som kompenserende tiltak, så må dette være konkretisert i plan. Dette innebærer en plan for hvor den nye bestanden skal etableres, hvor mange individer som bør transplanteres, samt at man må ta stilling til om planter skal oppformerer for å sikre størst sjanse for suksess. Oppfølging står også helt sentralt for å lykkes med en transplantering.

Fugler og flaggermus

Moifjellet har betydning for hekkende fuglearter unntatt offentlighet. Det ligger relativt mange territorier av sensitive arter ved og rundt planområdet, noe som må vektlegges. Konsekvensen for SF1 UOFF er vurdert til stor negativ og konsekvensen for SF2 UOFF er vurdert til noe negativ. Avgrensningen til SF1 og SF2 er hovedsakelig satt til selve reirområdet. Territoriene har betydelig større utstrekning enn det som er tegnet inn som SF1 og SF2. Tar man med territorier som ligger rundt planområdet er territoriene flere. For de to artene forventer tiltaket å:

- *«gi en redusert ungeproduksjon over driftsperioden og en lokal til regional svekking av bestanden.»*

- gi «en mulig lokal/regional svekking av» bestanden over konsesjonsperioden. På grunn av gode bestander i landet «vurderes ikke mulig svekkelse her til å kunne få noen regional til nasjonal betydning. Påvirkningen for driftsfase vurderes derfor til noe forringet.»

Vi påpeker også at det er en tredje art unntatt offentlighet som har hekketerritorium i planområdet.

Men vi vektlegger også at Moifjellet har verdi for en rekke andre arter av forvaltningsinteresse. Ringtrost er ikke en art av nasjonal forvaltningsinteresse. Vi understreker likevel at Moifjellet trolig har «blant de høyeste tetthetene av hekkende ringtrost i denne delen av fylket.» Videre er tettheten ringtrost, sangleke (NT) og heilo (NT) «trolig noe høyere enn i de fleste områdene i denne høyderegionen i distriktet.» Sanglerke og heilo er vurdert til å bli noe negativt til middels negativt berørt av tiltaket. Det ble gjort funn av 5-7 hekketerritorier av svartstrupe (EN) i de laveliggende områder sør for Moifjellet i hekkesesongen 2024. Territoriene vurderes å bli ubetydelig til noe negativt berørt. I tillegg er det registret gjøk (NT) og spillende orrfugler. Med unntak av ringtrost er alle disse artene av nasjonal forvaltningsinteresse.

Vi legger også merke til at området som potensielt inngår i Mellomstrand vindkraftverk er gitt svært stor verdi for flaggermus. Dette kan forsterke en eventuell vurdering av at Mellomstrand vindkraftverk ikke bør bygges ut. Time kommune har gitt signaler om at adkomstvei i Time kommune kun er aktuell dersom det også Mellomstrand bygges ut. Ettersom Statsforvalteren på nåværende tidspunkt vurderer at adkomstvei i Time kommune ser ut til å kunne gi minst negative konsekvenser, er dette en problemstilling som Statkraft må se på i dialog med Time kommune.

En utbygging av Moifjellet vil gi negative konsekvenser for rødlistearter, arter som er særskilt fredet etter forskrift og andre arter som er spesielt hensynskrevende. Av hensyn til fugler og flaggermus, med særlige fokus på de tre hekkefuglene unntatt offentlighet, fremmer vi **innsigelse** til planen og konsesjonssøknaden etter prinsipper og kriterier for hvilke kriterier som gir grunnlag for å vurdere innsigelse i rundskriv nr. T-2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis, med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og energiloven § 2-2.

Som nevnt lengre oppe i brevet er konsekvenser i KU presentert med avbøtende tiltak. Statsforvalteren har ikke undersøkt om avbøtende gir utslag i vurderingen av konsekvenser de ulike artene og artsgruppene. Vi ser derfor ikke bort fra at en ny og oppdatert KU som presenterer konsekvenser uten avbøtende tiltak kan avdekke nye momenter som vi ikke har klart å fange opp i denne omgang. Derfor er innsigelsen til fugl og flaggermus noe generell.

Landskap og friluftsliv

Landskap

Influensområdet følger en grense for synlighetsanalyse på 30 km, som er fastsatt av NVE. Inndelingen av synlighetssoner har gitt totalt 30 delområder. I disse inngår 8 landskapsvernområder (Jærstrendene, Søndre Frøyland, Lyngaland, Urådalen, Synesvarden, Førland/Sletthei og Frafjordheiane), 5 kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA) (Jærkysten, Hadland-Sæland-Undheim, Høg-Jæren, Storrsheia og Ørsdalen-Kviten) og 4 verdifulle kulturlandskap (Nese, Katlandsvika, Lima, Tjensvoll/Mossige og Dyrskog). Det er også en rekke områder kartlagt som «Vakre Landskap i Rogaland», i tillegg til to inngrepsfrie områder (1-3 km fra inngrep), hvorav det ene området er selve planområdet. Landskapsverdiene i området er dermed betydelige.

Ett delområde får alvorlig konsekvens (---) av utbyggingen, 5 delområder får middels konsekvens (--), 10 får noe konsekvens. De resterende er vurdert til å få ubetydelig konsekvens.

Området som får alvorlig konsekvens som følger av utbyggingen er selve planområdet, som vil gå fra et område med inngrepsfri natur til å domineres av vindturbiner med en totalhøyde på 200 meter. Området ligger i inngrepsfri sone 2, som er 1-3 km fra tyngre tekniske inngrep. Jf. Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning 2017-2024 representerer større, sammenhengende naturområder uten tyngre tekniske inngrep ulike typer miljø- og opplevelsesverdier. Inngrepsfri natur er viktig for naturmangfoldet, i form av både landskapsverdier og biologisk mangfold, og for friluftsliv, reiseliv og naturopplevelse.

Vi viser til vurderingen som er gjort av den samlede belastningen i fagrapport for landskap:

«Moifjellet ligger i dag som en øy med urørt natur omgitt av andre nærliggende vindkraftverk. Med utbygging av andre større vindkraftanlegg i nær avstand, som Høg-Jæren, Stigafjellet, Måkaknuten, Tindafjellet, Skurvenuten, Røyrmyra, Bjerkreim og Skinansfjellet og Gravdal vindkraftverk er det jærske og høg-jærske landskapet med tiden i stor grad blitt endret, og de høyreiste turbinene står i sterk kontrast til kulturlandskapets småskala fremtoning. Moifjellet er i dag, sammen med Synsevarde landskapsvernområde, siste rest av sammenhengende inngrepsfri natur i denne delen av Rogaland.»

Tiltaket får også konsekvenser for omkringliggende KULA- og verneområder («noe» og «middels konsekvens»), fortrinnsvis i form av at det vil oppleves som en forlengelse av andre vindkraftverk, og bidra til en ytterligere og forsterket negativ visuell påvirkning.

Avbøtende tiltak som plassering av turbiner, veier og redusert terrenginngrep vil kunne redusere den negative virkningen, men tiltakene vil ikke bli utslagsgivende for konsekvensgraden.

Friluftsliv

Planområdet i seg selv er vurdert som et særlig kvalitetsområde med stor symbolverdi og brukerfrekvens. Området har jf. kartlegging etter håndbok M98-2013 «svært viktig» verdi og er også kartlagt som FINK-område (2004).

I tillegg ligger det en rekke, viktige friluftsområder av høy og svært høy verdi innenfor influensområdet. Det er kartlagt 15 områder etter håndbok M98-2013 i influensområdet og innenfor 5 km fra vindturbinene, de fleste med «viktig» eller «svært viktig» verdi. Dette inkluderer selve planområdet. Det er i tillegg 59 statlig sikrede friluftslivsområder og en rekke regionale friluftsområder innenfor influensområdet. Hensynet til friluftsliv gjør seg dermed gjeldende med styrke i området.

I veilederen M-1941 er det vanligste påvirkningsfaktorene for friluftsliv: endring i attraktivitet gjennom visuelle virkninger, støy og annen forurensning, arealbeslag og barrierer/stengsler som reduserer tilgjengelighet og adkomst. Et vindkraftverk i drift vil påvirke opplevelsen og attraktiviteten av området i form av støy fra vindturbiner, skyggekast, fravær av stillhet og ro, endring i naturopplevelsen, økt tilgjengelighet og arealbeslag. Området går fra et urørt friluftslivsområde over til et område med industriformål.

Planforslaget vil få størst konsekvens for delområde FL1: Moifjellet og Urdalsnipa, som inngår i selve planområdet. Planen vurderes til å få alvorlig negativ konsekvens for området. Jf. KU vil området endres fra et naturområde med få inngrep til et vindkraftverk med høye turbiner og veier. Dette gir direkte arealbeslag, støy fra vindturbiner, skyggekast og iskast om vinteren, lysforurensning, samt visuelle forstyrrelser.

Også delområde Brusaknuden og Karten vil bli forringet som følger av tiltaket. Området har stor verdi for friluftsliv, men det er vurdert at tiltaket bare får middels konsekvens. Området vil likevel bli støypåvirket og vil få noe skyggekast i deler av området. Tiltaket blir synlig fra store deler av området. I tillegg opplever det lysforurensning og visuelle fjernvirkninger (størst på Brusaknuden som grenser til planområdet). Fra dette friluftslivsområdet vil Moifjellet forsterke den visuelle effekten av de eksisterende vindkraftverkene. Tiltaket kan også påvirke bruksfrekvensen.

Delområde FL7 omfatter Synesvarden landskapsvernområde, som ble vernet ved kgl. Res. 17. september 1993. Formålet med vernet er *«å ta vare på eit større jærsk hei-, myr- og utmarksbeitelandskap med eit særmerkt dyre- og planteliv, kulturminne, kvartærgeologiske landskapsformer og område med stor verdi for naturoppleving.»*

Høgjæren, Måkaknuten og Stigafjellet og Bjerkreim vindkraftverk har i dag visuell påvirkning på Synesvarden i nord, sørøst og nordøst. Ved gjennomføring av planforslaget vil utsikten mot øst framstå som dominert av vindturbiner. Dette vil påvirke naturopplevelsen, og dermed verneverdien i landskapsvernområdet. Hensynet til naturopplevelsen i verneområdet må derfor tillegges vekt, i tråd med naturmangfoldloven § 49.

Jf. KU er det gjennomgående lave konsekvensgrader. To områder har middels og alvorlig konsekvens som gjør at samlet konsekvens vurderes til middels negativ konsekvens. Det vises samtidig til at det er få områder i regionen som har like stor grad av tilgjengelighet og inngrepsfrihet som Moifjellet. Et vindkraftverk på Moifjellet vil dermed svekke tilbudet av tilsvarende friluftslivsområder i regionen med samme Moifjellet vindkraftverk tilgjengelighet som Moifjellet. Det vurderes at tiltaket vil øke belastningen på friluftslivet i regionen noe og det tilsier dermed en skjerpet samlet belastning for temaet innenfor middels negativ konsekvens.

I vurderingen av samlet belastning jf. kap. 6.4, vises det til at områder som er omgjort til vindkraftverk har opplevd større bruk enn før. Dette i stor grad på grunn av enklere tilkomst til området. Men rundt Moifjellet er det allerede tre vindkraftverk av samme karakter, og det er lite sannsynlig at Moifjellet vindkraftverk vil tilføye en ny type friluftsliv for friluftsutøvere i området. Det fremheves at en ansamling av flere vindkraftverk innenfor en region fører til at tilbudet svekkes og en større belastning av friluftslivsutøvere for de urørte områdene som er igjen. Det fører videre til at de gjenværende områdene får større verdi som friluftslivsområde, ettersom det blir mindre tilsvarende friluftslivsområder i regionen.

Når det kommer til skadereduserende tiltak henvises det i hovedsak til de samme tiltakene som for temaet «landskap».

Konklusjon

Planforslaget medfører konsekvenser for landskap av nasjonal og vesentlig regional interesse, og områder verdsatt som svært viktig eller viktig friluftslivsområde i henhold til Miljødirektoratets veileder M98-2013. Videre kommer tiltaket i konflikt med naturområder som i kraft av sin størrelse, urørthet, beliggenhet og sammenheng er viktige for arealkrevende arter, som regional økologisk infrastruktur, for klimatilpasning og friluftsliv. Statsforvalteren fremmer derfor **innsigelse** til forslaget, med bakgrunn i rundskriv T-2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og energiloven § 2-2.

I vår vurdering har vi lagt særlig vekt på belastningen området allerede er utsatt for, noe som gjør at de områdene som står igjen, slik som Moifjellet, får særlig verdi både for landskap og friluftsliv.

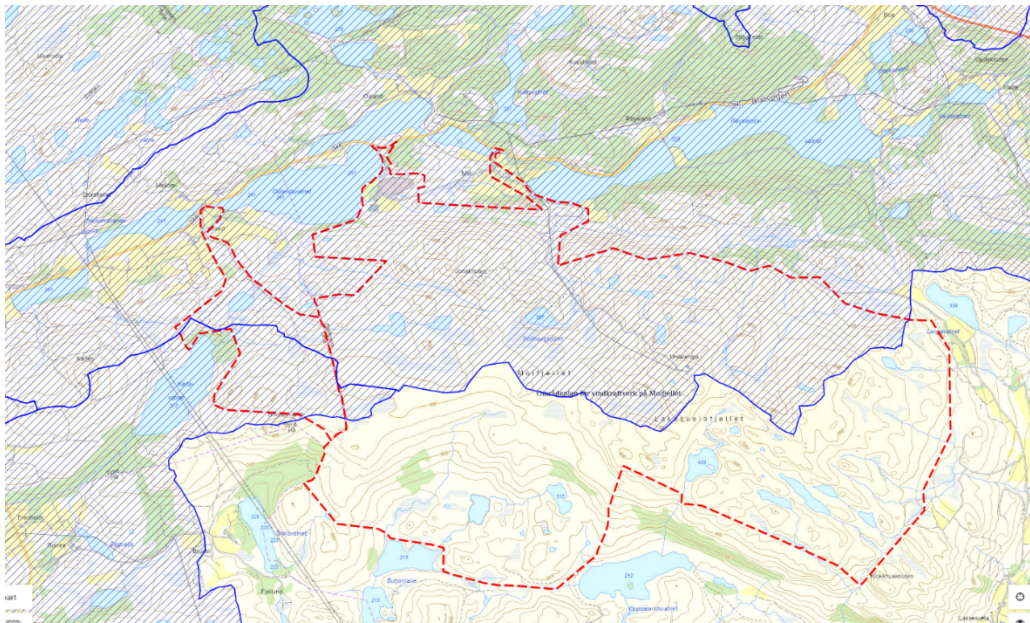

Moifjellet og Urdalsnipa bidrar til å bryte opp et nesten sammenhengende område med vindturbiner, og opprettholde et viktig friluftstilbud i et område som i dag i stor grad er preget av vindkraftverk. Selv med skadereduserende tiltak er forslaget ikke forenelig med å opprettholde de viktige landskaps- og friluftsverdiene i området.

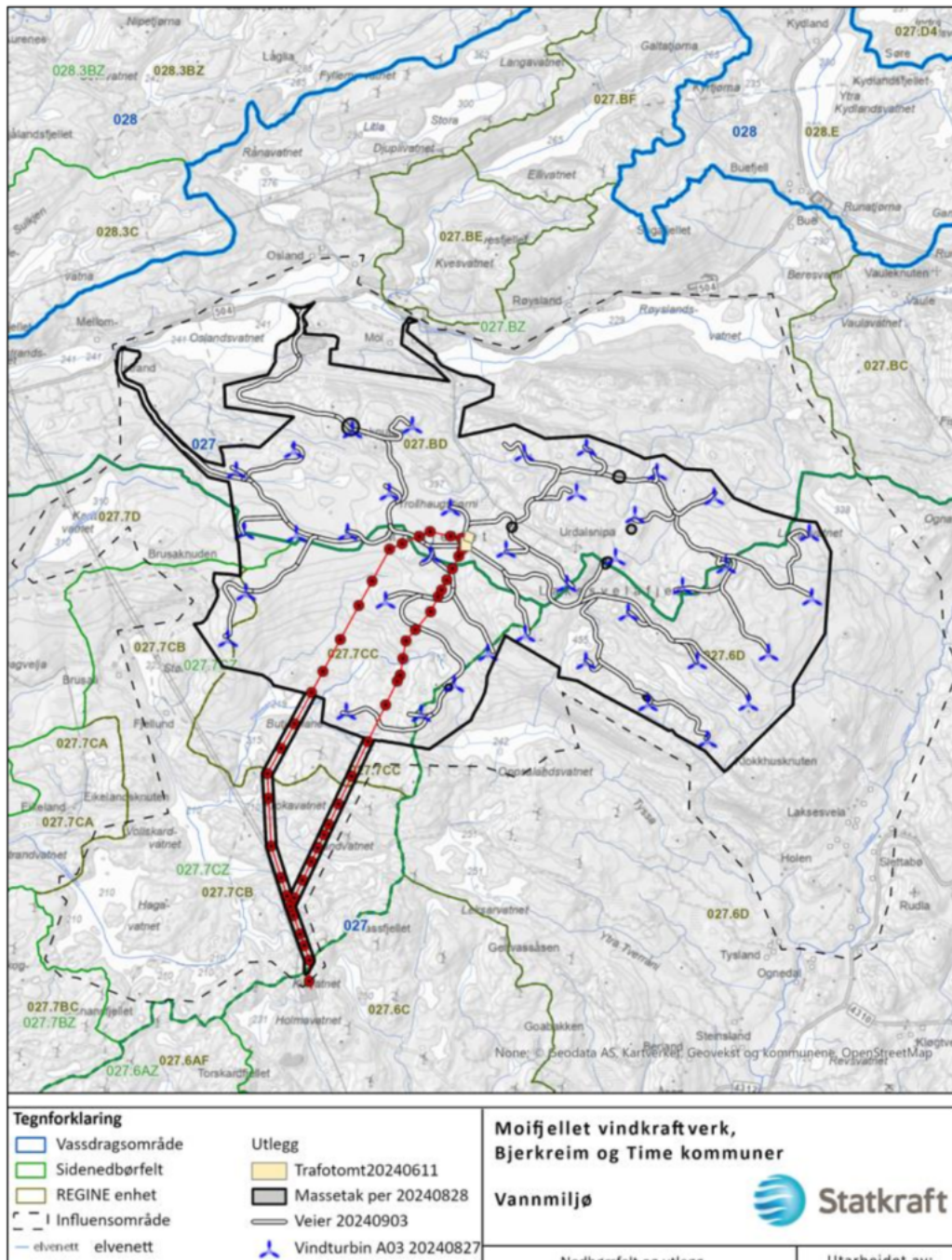
Vannmiljø

Bjerkreimsvassdraget som et vernet vassdrag

Om lag halve planområdet inngår i nedbørfeltet til Bjerkreimsvassdraget. I KU for vannmiljø er det vurdert at tiltaket ikke er planlagt innenfor avgrensingen til de vernede vassdragene og derfor ikke anses å komme i konflikt med vernegrunnlaget. Statsforvalteren er ikke enig i denne vurderingen.

Figur 2. Plangrense til Moifjellet med rød stiptet linje og nedbørsfeltet til ulike vassdrag, inkludert Bjerkreimsvassdraget.

Figur 3. Utklipp av figur 4-3 fra delrapport for vannmiljø og forurensing. Nedbørsfelt er illustrert med grønne linjer.

Figur 3, over, er hentet fra side 32 i rapporten «Delrapport for vannmiljø og forurensning». De rikspolitiske retningslinjene omfatter også «andre deler av nedbørsfeltet som det er faglig dokumentert at har betydning for vassdragets verneverdi». Det er flere tjern innenfor planområdet. Vi har vanskelig for å se for oss at veier eller turbiner ikke planlegges i område som har betydning for vassdragets verneverdi, gitt områdets avgrensning. I vernegrunnlaget for Bjerkreimsvassdraget er botanikk, fuglefauna, landfauna og vannfauna vist til at inngår som en viktig del av naturmangfoldet. Landskapsverdier står også sentralt i vassdragsvernet.

For at en KU skal konkludere med at tiltaket ikke kommer i konflikt med vernegrunnlaget, må dette dokumenteres. Herunder hvorfor ikke planlagte tiltak kommer i konflikt med vassdragsbeltet (jf.

definisjon i rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag), hydrologien i området, at vannkvaliteten ikke påvirkes, og at det ikke påvirker landskaps- eller naturverdier som inngår i vernegrnlaget.

Under 0.6.7 i delrapport for vannmiljø er det skrevet følgende:

«Tiltaket er ikke planlagt innenfor avgrensningen til de vernede vassdragene, og anses ikke å komme i konflikt med vernegrnlaget.»

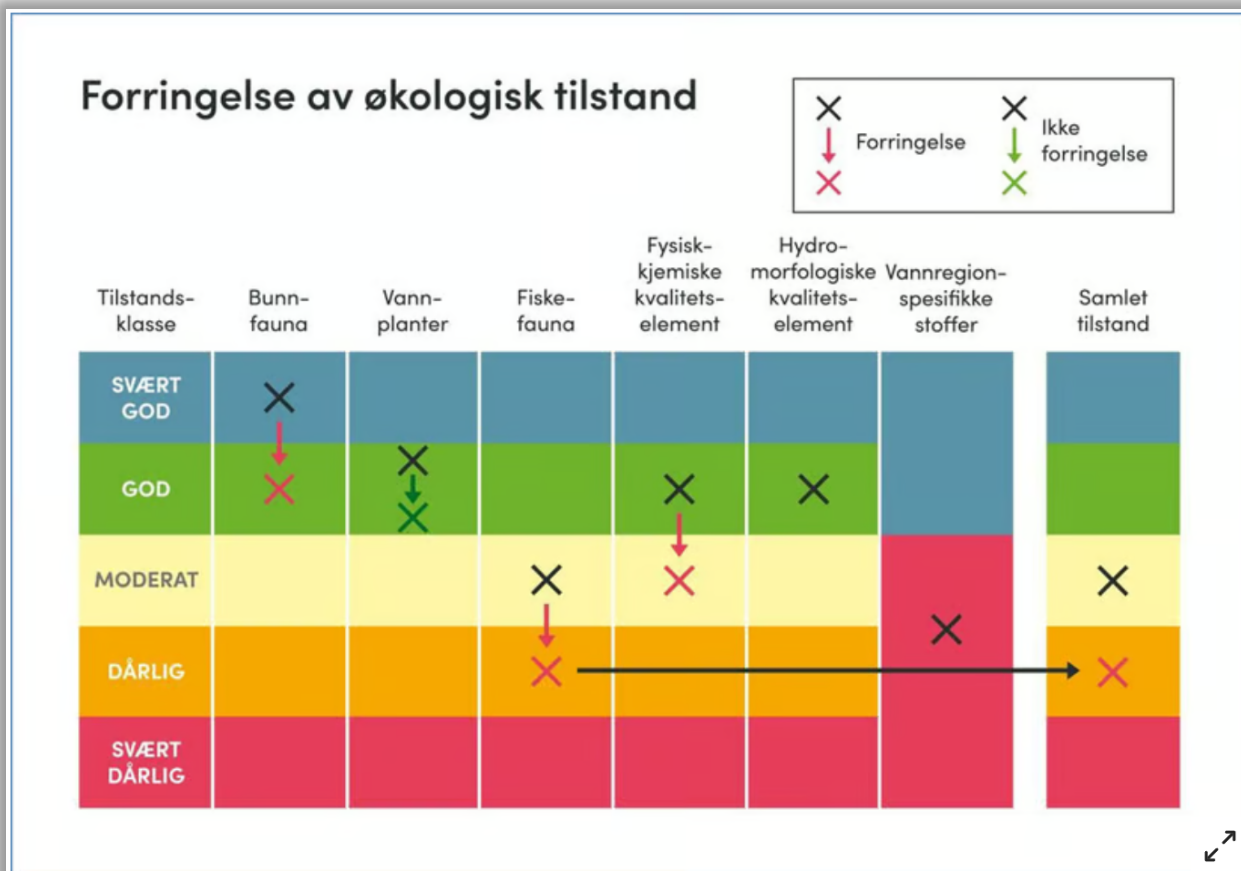
Hvis dette er den eneste vurderingen som er gjort, er ikke det tilstrekkelig for å kunne utelukke at planforslaget kommer i konflikt med rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, jf. T- 2/16.

Utilstrekkelige avbøtende tiltak for vannmiljø

I «Vedlegg 2 Liste med avbøtende» tiltak skriver Statkraft at «*Ved behov for midlertidig rørlegging vil vandringsmuligheter for relevant biota opprettholdes så langt det er mulig.*» Dette er ikke akseptabelt. Hvis det blir laget vandringshindre kan det forringe tilstanden til vannforekomsten(e), noe som vil være i strid med de juridisk bindende miljømålene, jf. § 4 *Miljømål for overflatevann* i vannforskriften. I tillegg innebærer det brudd på lakse- og innlandsfiskloven om fiskens frie gang. Ny eller endret arealbruk skal ikke medføre forringelse, eller være til hinder for at miljømålene nås. Med forringelse menes at tilstanden krysser en klassegrense, for eksempel fra god til moderat, for minst ett kvalitetselement, for eksempel fisk eller bunnfauna. Tillatelse til tiltak som medfører forringelse av et kvalitetselement, kan kun gis dersom vilkårene i § 12 Ny aktivitet eller nye inngrep i samme forskrift er oppfylt.

Hvor kryssing av vei ikke er mulig å unngå, skal eventuelle kryssinger av vassdrag bli etablert på en måte som sikrer fri vandringsvei for stedeegne fiskearter i ulike livsstadier. Dersom det ikke er mulig å etablere broløsning, skal hvelvkulvert med naturlig elvebunn bli benyttet. Der det er naturlig vandringsvei i dag uten tiltak, må fri vandringsvei sikres på lav vannføring (f.eks. ved lavvannsrenne/dypål). Ellers er det brudd på lakse- og innlandsfiskloven om fiskens frie gang

Vi viser i denne sammenheng til en beskrivelse fra Miljødirektoratet om forringelse av økologisk tilstand, hentet fra [Veileder: Vannmiljø i arealplanlegging](#):

Figur 4. Eksempel på vurdering av forringelse i en elv, basert på seks utvalgte kvalitetselementer.

Mulige feilvurderinger i KU for vannmiljø

Det ser ut til at vannforskriftens definisjon for forringelse (ref. figur 4 over) ikke har blitt tatt i betraktning i KU for vannmiljø og forurensning (Dokument 10252119-01-RIM-RAP-005). For vurderingen til Oslandsvatnet (kap. 5.3.6), beskriver KU for Alternativ Bjerkreim: «*Tiltaket medfører direkte inngrep i Oslandsvatnet. Dette må omsøkes, da det medfører risiko for negativ påvirkning på kvalitetselementer i vannforekomsten*». Statsforvalteren stiller spørsmål ved vurderingen av at «... *utfylling av moderat omfang*» vil forringe i så liten grad («Noe konsekvens (-)»). En massefylling i moderat grad vil med stor sannsynlighet forringe det hydromorfologiske kvalitetselementet til vannforekomsten, og dermed kreve vurdering av § 12 i vannforskriften. Som påpekt i figuren over, er forringelse av økologisk tilstand til stede når kun ett eller flere kvalitetselementer endrer tilstand.

Tilsvarende gjelder for vurderingen av Storrsheiåna bekkefelt (kap. 5.3.1) og Innløpsbekker til Ognaelva (kap. 5.3.4). Her tar KU utgangspunkt i at «*Veiutlegg innebærer flere kryssninger av vannforekomsten som fragmenterer leveområder for kvalitetselementene bunndyr- og fiskefauna*», samtidig som det konkluderer med at «*Alternativene medfører en liten risiko for midlertidig reduksjon av kvalitetselementer i vannforekomsten*».

Det er videre uklart hvordan permanente kryssinger som gir fragmentering av leveområder, kun fører til en *liten* risiko for *midlertidig* reduksjon av kvalitetselementer i vannforekomsten, med mindre ingen av disse kryssingene blir vandringshinder. Vi kan ikke se at planen har krav som forbyr vandringshinder. Enten er konsekvensen større (og krever vurdering etter § 12 i vannforskriften for forringelse av ett kvalitetselement eller så må utbygger garantere at de ikke skal lage noen vandringshinder ved kryssing av bekker. Se ellers vår vurdering under kapitlet over, «Utilstrekkelige avbøtende tiltak for vannmiljø».

Mangler i KU for vannmiljø

I KU for vannmiljø og forurensning (Dokument 10252119-01-RIM-RAP-005) er det også mangler knyttet til vannmiljø. Den sterkt truede arten ål er observert/modellert utbredt ([Utbredelse av fisk og vassdragstilknytt naturmangfold](#)) i både:

- 027-90-R Innløpsbekker til Ognaelva (delområde VM4 & VM11),
- 027-88-R Ognaelva (delområde VM5 og VM12),
- 027-20546-L Oslandsvatnet (delområde VM6 og VM13),
- 027-20545-L Røyslandsvatnet (delområde VM8 og VM13) og
- 027-367-R Fuglestadåna oppstrøms anadrom strekning (delområde VM10).

Vi ser at arten er hensyntatt i vurderingen av verdien til delområdene VM12 og VM13, men ikke de gjestående delområdene. Ål må også hensyntas her, noe som potensielt kan føre til at enkelte av de delområdene som nå har middels/stor verdi går opp til svært stor verdi. Denne vurderingen må oppdateres i KU slik at vi kan se de samlede konsekvensene av de ulike alternativene.

Per nå er det ikke tydelig om tilstanden fra Vann-nett (tabell 4-4) eller feltundersøkelsene fra 2024 (4-5 og 4-6) er brukt som utgangspunkt for verdi og konsekvensvurderingene for hver av vannforekomstene/delområdene. Det må tas utgangspunkt i det beste kunnskapsgrunnlaget med mest oppdatert data for verdivurderingene for hvert av delområdene. Som poengtert i kap 5.8 kan *«En oppgradering av tilstanden fra moderat til god, som vil være aktuelt utfra foreliggende data, vil medføre en verdiøkning fra stor til svært stor verdi for vannforekomstene dette gjelder»*.

Til sist må vi påpeke at listen for avbøtende tiltak i KU (kap. 5.7) mangler opprettholdelse av fri vandringsvei i driftsfasen (tilsvarende som mangelen i Vedlegg 2). Se til vårt innspill knyttet til Vedlegg 2 (*«Hvor kryssing av vei ikke er mulig å unngå, skal eventuelle kryssinger av vassdrag bli etablert på en måte...»*).

I det mest inngripende alternativet (Alternativ Bjerkreim), er det snakk om en moderat massefylling i Oslandsvatnet og igjenfylling i et lite, mest sannsynlig fisketomt tjern på Stigafjell som muligens kan inneholde store bunndyr- og dyreplanktonarter som ikke overlever når det er fisk tilstede, eller spesielle rødlistede arter. Det må gjøres biologiske undersøkelser i vann som blir berørt av tiltak.

Multiconsult (kap. 5.9.1) skriver: *«Dette må utredes videre dersom dette alternativet for adkomst blir realisert. Det må også avklares med NVE og miljømyndigheter hvordan saksgang for eventuelle inngrep i tjernet skal være.»*

Ved en mangelfull utredning kan man ikke gjennomføre en reell sammenligning av alternativer dersom vi ikke har tilstrekkelig kunnskap om hva som eventuelt vil gå tapt. Det blir for sent å utrede dette når adkomsten er valgt, slik som Multiconsult foreslår. Da vil naturverdiene i ytterste konsekvens gå tapt ved igjenfylling.

Mutliconsult skriver at utfyllingen må avklares med NVE og miljømyndigheter. Vi understreker at plan om utfylling i både Oslandsvatnet og det fisketomme tjernet må inn til NVE for en vurdering av om tiltaket krever konsesjon etter vannressursloven. Det er en høy terskel for å tillate utfyllinger som berører vernede vassdrag, og vi viser blant annet til NVE sitt avslag på søknad om vassdragstiltak knyttet til North sea energy park.⁶

Konklusjon

Planen legger opp til kryssing av flere vassdrag, men konklusjonen i KU for vannmiljø er at tilstanden i vannforekomstene ikke vil reduseres som følger av dette, og at vannforskriften § 12 derfor ikke kommer til anvendelse. Dersom det blir laget vandringshinder, kan dette forringe tilstanden i vannforekomstene. Det er ikke satt krav som forbyr etablering av vandringshinder i planen, verken i anlegg- eller driftsfase.

Videre stiller vi spørsmål ved konklusjonen om at utfylling i vassdrag kun medfører «noe konsekvens». En massefylling i moderat grad vil med stor sannsynlighet forringe det hydromorfologiske kvalitetselementet til vannforekomsten, og dermed kreve vurdering av § 12 i vannforskriften. Det er ikke gjort en vurdering av § 12 i vannforskriften.

Videre er den sterkt trua arten ål ikke hensyntatt i flere av delområdene. Det er heller ikke tydelig om det er tilstanden fra Vann-nett (tabell 4-4) eller feltundersøkelsene fra 2024 (4-5 og 4-6) som er brukt som utgangspunkt for verdi og konsekvensvurderingene for hver av vannforekomstene/delområdene. Her må det tas utgangspunkt i det beste kunnskapsgrunnlaget med mest oppdatert data.

Basert på en samlet vurdering av vannmiljø fremmer Statsforvalteren **innsigelse** til planen og konsesjonssøknaden, med bakgrunn i rundskriv T- 2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og energiloven § 2-2. Innsigelsen gjelder den mulige konflikten med rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, utilstrekkelige avbøtende tiltak for vannmiljø, mulige feilvurderinger og mangler i KU for vannmiljø.

Adkomstvei

Vi fremmer også **innsigelse** til selve den planlagt adkomstveien i Bjerkreim kommune. Statsforvalteren sin innsigelse til planen og konsesjonen gjøres med bakgrunn i rundskriv T- 2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og energiloven § 2-2.

Bakgrunnen for dette er at «Adkomst fra Bjerkreim medfører en klart større påvirkning på vannmiljø enn adkomst fra Time, pga. behovet for inngrep i Oslandsvatnet og et lite tjern på Stigafjell.». I tillegg til at veien medfører «noe større konsekvens for delområde SF01 UOFF.»

Oslandsvatnet har i dag kun fysisk-kjemiske målinger, mens tjernet er ikke en vannforekomst og har ingen målinger. Multiconsult skriver (kap. 5.9.1): «Dette må utredes videre dersom dette alternativet for adkomst blir realisert. Det må også avklares med NVE og miljømyndigheter hvordan saksgang for eventuelle inngrep i tjernet skal være.» Statsforvalteren mener at det må gjøres biologiske undersøkelser i disse vannene og vurderinger etter § 12 i vannforskriften dersom man planlegger for en adkomstvei i Bjerkreim kommune.

⁶ NVE. (2026, 13. august). *Gjenfylling av vann, North Sea Energy Park Bjerkreim*
<https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=9189&type=V>

Helse/forurensning

Det er utarbeidet en egen KU på temaet folkehelse, som konkluderer med at beboere og hyttebrukere nærmest vindkraftverket, i områdene Moi/Osland/Røysland og hytten sør for Røyslandsvatnet og ved Langvatnet har høy sannsynlighet for å oppleve plager fra vindkraftverket. Disse eiendommene har beregnet støy og skyggekast over anbefalt grenseverdi, samtidig som flere turbiner vil bli synlige fra eiendommene. Andre eiendommer øst for Røyslandsvatnet og ved Brusali ligger ifølge beregningene i områder med støy under grenseverdiene, men skyggekast over grenseverdi. Disse vil dermed også ha noe økt sannsynlighet for å oppleve plage fra vindkraftverket. Tiltaket vil også få visuelle konsekvenser for flere andre eiendommer.

Støy

Beregningene viser at 10 helårsboliger og 18 fritidsboliger vil få støy over anbefalte grenseverdier (45 dB) og ligge innenfor gul støysone, i «worst case scenario» beregningene, og at 5 helårsboliger og 4 fritidsboliger vil få støy over grenseverdiene i «real case» beregningene. Dette utløser krav om avbøtende tiltak.

Det er i planens bestemmelser satt krav om at støynivået ved helårsboliger og fritidsboliger ikke skal overstige den anbefalte grenseverdien på Lden 45 dBA. Det er samtidig åpnet for at *«dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realisering at støynivået overstiger Lden 45 dBA ved bygninger med støyfølsom bruk, skal det inngås avtaler med hver enkelt berørt part om avbøtende tiltak eller kompensasjon.»*

Slik bestemmelsen er formulert, sikrer den først og fremst hensynet til driften av vindkraftverket og ikke hensynet til berørte naboer.

Retningslinjen for støy i arealplanlegging (T-1442) bygger på at støyproblemer først og fremst skal forebygges gjennom arealplanlegging og avbøtende tiltak, ikke ved at overskridelser av anbefalte støygrenser «løses» gjennom private avtaler om tiltak eller kompensasjon. Retningslinjen legger til grunn at nye støyende anlegg, som vindkraftverk, som hovedregel ikke bør medføre støy over de anbefalte grenseverdiene ved støyfølsom bebyggelse.

Planen åpner opp for overskridelse av grenseverdiene i T-1442 uten at avbøtende tiltak er tilstrekkelig innarbeidet i planforslaget. Statsforvalteren femmer derfor **innsigelse** til planen med bakgrunn i rundskriv t-2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4.

Planrettslig kan det også stilles spørsmål ved om en reguleringsbestemmelse kan gjøre realiseringen av planen avhengig av at det inngås avtaler med «hver enkelt berørt part». Slike privatrettslige avtaler ligger normalt utenfor det som reguleres gjennom planbestemmelser etter plan- og bygningsloven.

Vi merker oss også at konsekvensutredningen vurderer støy som påvirkningsfaktor for friluftsliv, men det framgår ikke at det er gjennomført støyberegninger eller vurderinger opp mot T-1442s anbefalte grenseverdier for stille områder. Det er derfor uklart om konsekvensutredningen dokumenterer hvordan prosjektet påvirker stille områder og lydmiljøkvaliteter i viktige friluftsområder.

Skyggekast

Det er 30 utav 36 mottakere som overskrider NVEs anbefalte grenseverdi for skyggekast når man tar hensyn til nærliggende vindkraftverk. Det er i bestemmelsene til planen satt krav om at omfanget

skyggekast ved bygninger med skyggekastfølsom bruk ikke skal overstige åtte timer faktisk skyggekast per år eller 30 minutter per dag. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realisering at skyggekastomfanget overstiger åtte timer per år, skal detaljplan etter energiloven som skal godkjennes av NVE omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene.

NVE anbefaler at bygninger med skyggekastfølsomt bruk ikke utsettes for faktisk skyggekast i mer enn 8 timer per år eller for teoretisk skyggekast i mer enn 30 timer per år eller 30 minutter per dag. I unntakstilfeller, for eksempel knyttet til tidspunkt for skyggekast, kan grenseverdiene fravikes. Grenseverdien for teoretisk skyggekast kan fravikes dersom faktisk skyggekast begrenses til under 8 timer per år og 30 minutter per dag gjennom avbøtende tiltak.

I likhet med bestemmelsen for støy, ivaretar den foreslåtte bestemmelsen først og fremst hensynet til drift av vindkraftverket, og ikke beboerne rundt anlegget. Planbestemmelsene bør ta utgangspunkt i at tiltaket skal overholde aktuelle grenseverdier. Dersom planen ikke kan gjennomføres på en slik måte at grenseverdiene overholdes, stiller vi spørsmål ved om arealet er egnet for den foreslåtte bruken.

Masseuttak

Det er åpnet for å etablere masseuttak innenfor areal avsatt til LNFR-formål kombinert med andre angitte hovedformål – LNFR/Vindkraftanlegg, jf. bestemmelse 3.1.1 bokstav h.

Foreløpig masseregnskap viser at veiutlegget er massebalansert, men det er likevel behov for å etablere enkelte masseuttak for etablering av blant annet kranoppstillingsplasser. I tillegg er det antatt nødvendig å ha et masseoverskudd da noen av massene som tas ut ikke er egnet til bygging av ny vei. Massetak vil primært legges som utvidelse av veitraseen på utfordrende strekk der dette vil bidra til en bedre veilinje, både funksjonelt og med hensyn til langsiktig landskapstilpasning.

Gjenbruk av overskuddsmasser og andre mineralske ressurser av god kvalitet er et viktig steg mot en sirkulærøkonomisk bygg- og anleggsbransje. Gjenbruk kan redusere arealbehovet og kostnader og utslipp knyttet til transport, begrense deponering av masser på land og i sjø, og bidra til at grus- og pukkressursene varer lenger.

Flere utbyggingsprosjekter i Rogaland genererer overskudd av masser, og områder for mellomlagring og deponering av masser er en knapphet. Behov for masser må derfor fortrinnsvis løses gjennom å ta i bruk overskudd fra andre prosjekter, og ikke gjennom å ta ut mer masser enn nødvendig fra planområdet.

Videre kan vi ikke se at det er redegjort for hva som skal skje med massene som tas ut, men som ikke er vurdert som egnet til bygging av vei. Planforslaget må i nødvendig grad avklare omfang og muligheten for gjenvinning av eventuelle overskuddsmasser, og eventuelt sikre areal til håndtering av massene. Jf. fagrapport på vannmiljø og forurensning er en av de mest sannsynlige forurensningene som kan oppstå partikkelavrenning fra massehåndtering. Det må sikres i bestemmelsene at massene ikke skal oppbevares slik at de kan føre til avrenning til vassdrag.

Basert på en samlet vurdering fremmer Statsforvalteren **innsigelse** til områdeplanen med bakgrunn i rundskriv t-2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4. Behov for mer masser enn det prosjektet genererer må løses gjennom å hente inn overskuddsmasser fra andre prosjekter. For de massene tiltaket genererer, men som eventuelt ikke

kan brukes innenfor planområdet, må det redegjøres for omfang og sikres at massene skal gjenbrukes videre i andre prosjekter. Det må også redegjøres for areal til håndtering/mellomlagring, og sikres at det ikke skal skje avrenning til vassdrag.

Klima/myr

Jf. statlige planretningslinjer for klima og energi, skal omdisponering og nedbygging av karbonrike arealer, inkludert myr, tidevannssump og andre typer våtmark og skog, unngås så langt som mulig, slik at arealenes evne til lagring og opptak av karbon opprettholdes. I liste over avbøtende tiltak er det foreslått å finne alternative plasseringer som av mastepunkter som ikke er i myr. Dersom det må gjøres inngrep i myr, må det gjøres tiltak for å opprettholde vannstanden og minimere negativ påvirkning på myra utover inngrepsområdet. Statkraft skriver som svar at mastepunkter er flyttet ut av myr, og at det jobbes systematisk for å minimere negative virkninger, og at det inngrep i myr ikke kan unngås vil det etterstrebtes å opprettholde hydrologien.

Det er ingen krav i områdeplanen som sikrer dette. I tillegg til mastepunkter, vil planen kreve store inngrep i form av veier og annen infrastruktur. Også her må det unngås inngrep i myr.

På bakgrunn av avvik fra statlige planretningslinjer for klima og energi og med bakgrunn i rundskriv T-2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis, fremmer Statsforvalteren **innsigelse** til planen. Innsigelsen er hjemlet i plan. og bygningsloven § 5-4.

Beredskap

Det generelle inntrykket er at samfunnssikkerhet og beredskap er ivarettatt på en god måte så langt.

Vi legger til grunn at tiltaket ikke vil gi negativ påvirkning på sikkerhet for luft- og sjøtransport, inkludert småbåter. Vi legger også til grunn at de riktige instansene har gitt uttale til planene. Vi legger også til grunn av prosjektet starter opp etter en eventuell flytting av sender på Moifjellet, slik at forsvaret ikke blir negativt berørt.

Vi er kjent med at Moifjellet ble brukt som skytefelt under krigen. I forbindelse med anleggsarbeider bør en være oppmerksom på at det kan ligge udetonert sprengstoff i terrenget.

Om Bjerkreim kommune sin økonomiske situasjon

Bjerkreim har over flere år hatt en god økonomi med sterke resultater, lav gjeldsgrad og et solid disposisjonsfond. Kommunen har som følger av blant annet byggingen av nytt helsesenter hatt en betydelig økning i netto lånegjeld de siste par årene fra under 40 % til nå å ligge på 70,9 % av driftsinntektene. Disse nye låneopptakene gjør at gjeldsgraden nå ligger over kommunens eget måltall, og medfører økte finanskostnader som legger noe press på økonomien. Det at kommunen har bygget seg opp et godt disposisjonsfond i forkant gjør kommunen i stand til å håndtere gjelden de kommende årene. I årsregnskapet viser kommunen til at de etter endelig byggeregnskap for helsesenteret vil ta en vurdering av gjeldsgrad opp mot midler på disposisjonsfond og overskuddslikviditet. Dette vil gjøre kommuneøkonomien mindre eksponert for uforutsette endinger i rentenivået. Kommunen vil likevel preges av den økte gjelden og budsjetterer med lavere resultater i årene fremover.

I «NÆR-RAP-Moifjellet vindkraftverk – konsekvensutredning – lokalt og regionalt næringsliv» er det gjort et grundig arbeid i analysen av de økonomiske konsekvensene prosjektet vil ha for kommunen. Analysen peker tydelig på at prosjektet vil kunne gi kommunen både direkte og indirekte inntekter som vil kunne styrke kommunens økonomi. De økonomiske virkningene vurderes i rapporten til å ha

en «svært stor positiv konsekvens» med estimerte direkte skatteinntekter til kommunen på 46,9 millioner kroner årlig. Det er også viktig å merke seg eventuelle negative økonomiske konsekvenser som er trukket frem i rapporten: «Prosjektet kan ha en negativ innvirkning på kommuneøkonomien hvis andre næringer, som landbruk og reiseliv, påvirkes negativt, eller hvis sosiale forhold svekkes, noe som kan øke kommunens sosialutgifter». I tillegg vises det til at det nye inntektsgrunnlaget kan påvirke statlige overføringer til kommunen, som tilpasser seg gjennom inntektsutjevningen.

Ettersom Bjerkreim har en relativt god økonomi, anser vi ikke dette prosjektet som avgjørende for å få til en bærekraftig kommuneøkonomi i fremtiden. Det er likevel et prosjekt som, dersom det gjennomføres, vil medføre betydelige inntekter og skape et større økonomisk handlingsrom for kommunen.

Innsigelser

Det går frem av veiledningen for planlegging og konsesjonsbehandling av vindkraftverk på land, at det skal skilles tydelig mellom innsigelser til forslag til områderegulering og innsigelser til konsesjonssøknad. Flere av innsigelsene som er gitt i denne uttalelsen er overlappende, og gjelder både områdeplanen og konsesjonen. Dette gjelder alle innsigelsene som er gitt til mangelfullt kunnskapsgrunnlag og konsekvenser for natur, landskap og friluftsliv. For å tydeliggjøre lister vi opp de som kun gjelder områdeplanen:

- Innsigelse til bestemmelse som åpner for overskridelse av grenseverdier for støy.
- Innsigelse knyttet til masseuttak og massedisponering.
- Innsigelse til manglende ivaretagelse av karbonrike areal i bestemmelser og plankart

Dersom tiltaket krever utfylling i vassdrag, kan dette kreve tillatelse etter forurensingsregelverket. Dette må avklares med Statsforvalteren i Rogaland dersom en slik utfylling er aktuell.

Konklusjon

Utbygging av vindkraft, særlig store anlegg, vil alltid medføre betydelige negative konsekvenser. En utbygging av Moifjellet vil etter vår vurdering få store samlede konsekvenser på alt fra kjente problemstillinger som fugl, støy og skyggekast, men også at Moifjellet er et høyt platå med sendere som må flyttes, og har uvanlig stor synlighet i landskapet. Man må ta med i vurderingen at boenheter i området har en allerede stor samlet belastning fra etablerte vindkraftverk og europaveg.

Positive konsekvenser er at det styrker kommunens økonomi med estimerte direkte skatteinntekter til kommunen på 46,9 millioner kroner årlig. Det vil også bidra med økt fornybar energi på strømmettet på omkring 850 GWh. Produksjonen tilsvarer årsforbruket til ca. 53 000 husstander.

Statkraft begrunner søknaden med at en utbygging nå skiller seg fra en utbygging i 2012. Etter vår vurdering skiller ikke saken seg vesentlig fra da OED avslo søknaden, noe vi har omtalt i dette brevet. Da OED tok avgjørelsen i 2012 ble det gjort en samlet vurdering av en rekke vindkraft og Moifjellet ble avslått fordi det utpekte seg som særlig viktig.

Vi har gjennom en samlet vurdering av ulike fagtema valgt å fremme en rekke innsigelser. Det er fortsatt mangler i KU. Etter en avveining mot andre samfunnsinteresser vurderer vi likevel at dagens kunnskap tilsier at de negative konsekvensene er for store. På grunn av de samlede negative konsekvensene av dette tiltak vil vi fraråde å gi videre med dette arbeidet.

Med hilsen

Bent Høie (e.f.)
statsforvalter

Cathrine Stabel Eltervåg
fylkesmiljøvernsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Bjerkreim kommune
Rogaland fylkeskommune

Postboks 17
Postboks 130

4389
4001

Vikeså
Stavanger